

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

УХВАЛЕНО
Рішенням вченої ради
Харківського національного
економічного університету
імені Семе́на Кузне́ця
від 02.06.2020 р, протокол №

ВВЕДЕНО В ДІЮ:
Заказом ректора Харківського
національного економічного
університету імені Семе́на Кузне́ця
від 02.06.2020 р. № 92

Володимир ПОПОМАРЕНКО

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО РОБОЧУ ПРОГРАМУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
У ХАРКІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

Харків
2020

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення «Про робочу програму навчальної дисципліни у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця (далі – Положення) розроблено відповідно до:

Закону України "Про освіту" від 05.09.2017 р. №2145 - VIII ;

Закону України "Про вищу освіту" від 01.07.2014 р. № 1556 – VII;

Постанови Кабінету Міністрів України № 1187 від 30.12.2015 р. "Про затвердження ліцензійних умов провадження освітньої діяльності";

Наказу Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 р. № 977 «Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»;

Листа Міністерства освіти і науки України № 1/9-434 від 09.07.2018 р. "Щодо рекомендацій з навчально-методичного забезпечення";

рекомендацій Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти;

нормативних документам Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (далі – Університет).

1.2. Розробка та оформлення робочої програми навчальної дисципліни (далі – РПНД) має відповідати вимогам внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, запровадженого в Університеті.

1.3. Основним призначенням РПНД є:

ознайомлення здобувачів вищої освіти та інших учасників освітнього процесу зі змістом освіти, критеріями та засобами оцінювання результатів навчання тощо;

встановлення відповідності змісту освіти освітній (освітньо-професійній/освітньо-науковій) програмі та стандартам вищої освіти під час акредитації;

встановлення відповідності при зарахуванні результатів навчання, отриманих в інших закладах вищої освіти (академічна мобільність), за іншими освітніми (освітньо-професійними/освітньо-науковими) програмами, у попередні роки (при поновленні на навчання та переведенні), а також у неформальній та інформальній освіті.

1.4. РПНД має забезпечувати відповідність ліцензійним та акредитаційним умовам і вимогам, можливість використання дисциплінарних компетентностей як інформаційної бази для формування засобів діагностики; однозначність критеріїв оцінювання навчальних досягнень.

1.5. Зміст робочої програми навчальної дисципліни має відповідати освітній (освітньо-професійній/освітньо-науковій) програмі Університету, яка

ґрунтується на затвердженому стандарті вищої освіти України за певною спеціальністю та рівнем вищої освіти.

1.6. У РПНД відображається конкретний зміст навчальної дисципліни, мета її вивчення, прогнозовані результати навчання, послідовність та організаційно-методичні форми її вивчення в системі професійної підготовки фахівця, форми поточного та підсумкового контролю, перелік рекомендованої літератури.

1.7. Робоча програма навчальної дисципліни як внутрішній нормативний документ визначає навчально-методичні засади діяльності кафедри; на її основі розробляються підручники та навчальні посібники, у тому числі й для самостійного вивчення дисципліни, інші матеріали методичного характеру, що допомагають успішно опанувати матеріал програми.

1.8. Робоча програма базової навчальної дисципліни має бути доступна здобувачам вищої освіти на початок семестру, а вибіркової – на момент здійснення вибору дисциплін на наступний семестр (навчальний рік).

1.9. Зразок структури робочої програми навчальної дисципліни наведено у Додатку.

2. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Робоча програма навчальної дисципліни включає такі компоненти:

- титульна сторінка;
- зворот титульної сторінки;
- анотація навчальної дисципліни та її мета;
- характеристика навчальної дисципліни (курс, семестр, обсяг дисципліни в кредитах ЄКТС, форма підсумкового контролю);
- структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни (пререквізити і постреквізити);
- компетентності та результати навчання за дисципліною;
- програма навчальної дисципліни;
- методи навчання та викладання;
- порядок оцінювання результатів навчання;
- рейтинг-план навчальної дисципліни;
- рекомендована література.

2.2. Титульна сторінка містить обов'язкові реквізити, серед яких: назва засновника та Університету, інформація про затвердження, назва дисципліни, галузі, спеціальності, освітнього рівня, освітньої програми, статус дисципліни (базова або вибіркова), мова навчання, підпис завідувача кафедри, місце і рік укладання РПНД. Інформація надається без скорочень.

2.3. На звороті титульної сторінки вказуються реквізити викладача чи викладачів, які розробили робочу програму, гриф затвердження РПНД на засіданні кафедри, лист оновлення та перезатвердження.

2.4. Анотація навчальної дисципліни містить стислий виклад змісту навчальної дисципліни, її місце в освітній (освітньо-професійній/освітньо-науковій) програмі, актуальність, роль та мета.

Мета навчальної дисципліни – бажаний кінцевий результат, отримуваний здобувачем внаслідок засвоєння ним навчального матеріалу.

2.5. У характеристиці навчальної дисципліни вказуються курс, семестр, обсяг дисципліни в кредитах ЄКТС, форма підсумкового контролю, відповідно до навчального плану.

Кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (кредит ЄКТС) – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин. Навантаження одного навчального року за денною формою навчання становить, як правило, 60 кредитів ЄКТС.

2.6. Структурно-логічна схема вивчення дисципліни – місце навчальної дисципліни в освітній (освітньо-професійній/освітньо-науковій) програмі та системі професійної підготовки фахівця, тобто перелік дисциплін, засвоєння яких необхідне для вивчення дисципліни (пререквізити), а також перелік дисциплін, вивчення яких у подальшому базується на матеріалі зазначеної (постреквізити).

2.7. Компетентності та результати навчання.

Формулювання компетентностей та результатів навчання за дисципліною має базуватися на компетентностях та результатах навчання, визначених відповідною освітньою (освітньо-професійною/освітньо-науковою) програмою Університету.

Компетентність – здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей.

Результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми (програмні результати навчання) або окремих освітніх компонентів.

Формулювання результатів навчання мають зазначати рівень їх сформованості, наприклад, через його достатність для вирішення певного класу

завдань професійної діяльності та/або подальшого навчання за освітньою (освітньо-професійною/освітньо-науковою) програмою.

Визначення вимог до знань, умінь, навичок сприяє реалізації контролюючої функції програм навчальних дисциплін і є основою для планування змісту практичних (семінарських) занять, лабораторних робіт, індивідуальних завдань та самостійної роботи здобувача.

2.8. Програма навчальної дисципліни – цей розділ робочої програми навчальної дисципліни відображає її модульне структурування, назву тем. Структурування навчальної дисципліни за навчальними модулями та темами повинно здійснюватись на основі виділення інформації, необхідної та достатньої для всебічної характеристики змісту дисципліни з точки зору набуття майбутніх професійних компетентностей.

При структуруванні навчального матеріалу слід уникати його дублювання в різних темах і порушень логічної цілісності подачі матеріалу дисципліни.

При формуванні змісту робочої програми навчальної дисципліни необхідно врахувати основні напрямки розвитку галузі, досягнення сучасної науки та техніки, взаємозв'язок компонентів логічної структури змісту різних навчальних дисциплін, передбачених навчальним планом тощо, що виключає дублювання навчального матеріалу.

2.9. Методи навчання і викладання добираються викладачами самостійно із міркувань їх доцільності. Вони мають сприяти досягненню очікуваних результатів навчання.

Метод навчання – спосіб подання (представлення) інформації здобувачеві в ході його пізнавальної діяльності, реалізований через дії, які пов'язують викладача й здобувача.

1. Пояснювально-ілюстративний метод, або інформаційно-рецептивний.
2. Репродуктивний метод (репродукція – відтворення).
3. Метод проблемного викладу.
4. Частково-пошуковий, або евристичний, метод.
5. Дослідницький метод.

Приклади продуктивних методів навчання, спрямованих на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів: проблемні лекції, дискусії, бесіди, презентації, ілюстрації, метод проектів, моделювання професійних ситуацій, робота в малих групах, круглі столи, ігрові методи («серйозні» ігри, рольові ігри тощо), кейс-стаді, дебати, мозкові штурми, різноманітні індивідуальні та групові проекти, тренінги, майстер-класи, модерація, коучинг, індивідуальна дослідницька робота.

2.10. Порядок оцінювання результатів навчання

Методи контролю та розподілу балів має за мету оцінку систематичності та успішності навчальної роботи здобувача. Вона формується на засадах накопичення рейтингових балів за різноманітну навчальну діяльність здобувача за певний період навчання.

Формами поточного оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути: опитування; доповіді, презентації результатів виконаних завдань та досліджень; колоквиуми; контрольні роботи; аналітичні звіти, есе; тестовий контроль; лабораторний контроль; проблемні ситуації; розрахункові роботи; презентації та виступи на наукових заходах; інші види індивідуальних та групових завдань.

Критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

2.11. Рейтинг-план навчальної дисципліни повинен містити повну інформацію стосовно тем та видів лекцій, тем практичних (семінарських) або лабораторних занять та, особливо, питань та завдань для самостійного опрацювання. Обов'язково потрібно вказувати форми оцінювання за певні види навчальної роботи і максимальну кількість балів за них.

Самостійна робота здобувача може включати: опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу, вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання, виконання домашніх завдань, підготовка до практичних (лабораторних) занять, підготовка до контрольних робіт та інших форм поточного контролю, підготовка до захисту індивідуальних робіт, відпрацювання завдань тренінгів з дисципліни, аналіз конкретної виробничої ситуації, пошук (підбір) джерел для підготовки презентацій за заданою тематикою, виконання індивідуальних завдань з використанням програмного забезпечення тощо.

2.12. У розділі «Рекомендована література» необхідно вказати базові та допоміжні джерела, які пропонуються студентам для вивчення навчальної дисципліни та включати сумарно не більше 20 основних та додаткових джерел.

До переліку основної літератури, як правило, включають нормативні документи, видання викладачів Університету, а також найкращі вітчизняні та зарубіжні підручники і навчальні посібники з урахуванням їх наявності у бібліотеці Університету.

У перелік додаткової літератури, який призначений для більш поглибленого вивчення окремих розділів або тем, включаються різні довідкові, періодичні видання, монографії тощо.

У підрозділі Інформаційні ресурси в Інтернет наводять електронні адреси сайтів, матеріали яких можуть бути використані для вивчення дисципліни, у тому числі інтернет-джерела з нормативною базою.

Обов'язково надається посилання на персональну навчальну систему дисципліни.

3. ПОРЯДОК РОЗРОБЛЕННЯ, ПЕРЕГЛЯДУ ТА ОФОРМЛЕННЯ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Робоча програма навчальної дисципліни – це нормативний документ Університету, що розробляється провідним викладачем (лектором) кафедри або створеною для цього робочою групою кафедри для кожної навчальної дисципліни на основі освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки фахівців відповідних рівнів вищої освіти та навчального плану.

3.2. Робочі програми подаються до плану видання згідно з Положенням про порядок проходження рукопису від його підготовки до видання у ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

3.3. Відповідальність за розроблення, своєчасність, якість підготовки робочої програми навчальної дисципліни покладається на завідувача кафедри. До підготовки робочих програм навчальних дисциплін можна залучати здобувачів вищої освіти, наукових працівників наукових установ, роботодавців, фахівців-практиків інших стейкхолдерів.

3.4. Якщо навчальна дисципліна закріплена в навчальному плані за декількома кафедрами, то робоча програма навчальної дисципліни розробляється авторським колективом кафедр.

3.5. Для денної та заочної форм навчання розробляється єдина робоча програма навчальної дисципліни із зазначенням у ній видів навчальних занять: лекцій, лабораторних, практичних, семінарських, індивідуальної та самостійної робіт, форм поточного та підсумкового контролю.

3.6. Робоча програма навчальної дисципліни розробляється на термін дії навчального плану та обов'язково переглядається і перезатверджується на засіданні кафедри упродовж двох тижнів з дня:

- змін у нормативно-правових актах;
- затвердження нових стандартів вищої освіти;
- затвердження нової редакції освітніх (освітньо-професійних/освітньо-наукових) програм Університету;
- внесення змін до навчального плану;
- запровадження нової навчальної технології.

3.7. Поточні зміни до робочої програми навчальної дисципліни, що стосуються уточнень системи контролю та оцінювання знань, планів

практичних (семінарських), лабораторних занять, тематики курсових робіт, переліку основної і додаткової літератури, можуть вноситися щорічно до початку нового навчального року і затверджуватися на засіданні кафедри.

3.8. Текст рукопису має бути набраний шрифтом Times New Roman, кт 12. Усі поля мають складати по 2 см. Абзацний відступ має бути однаковим по всій роботі; міжрядковий інтервал – становити множник 1. Колонцифри (нумерацію сторінок) слід набирати написанням і кеглем основного тексту. Номер сторінки вказується внизу кожної сторінки оригіналу, крім титульної. Текст слід вирівнювати як ліворуч, так і праворуч (по ширині сторінки).

4. ПОРЯДОК РОЗГЛЯДУ, ЗАТВЕРДЖЕННЯ, ЗБЕРІГАННЯ ТА РОЗМІЩЕННЯ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Розроблений у відповідності до даного Положення рукопис робочої програми навчальної дисципліни подається на розгляд до методичного відділу у роздрукованому вигляді у термін, визначений планом видання Університету.

4.2. Після перевірки методичним відділом рукопис робочої програми навчальної дисципліни розглядається та затверджується заступником керівника (проректором з науково-педагогічної роботи), скріплюється печаткою Університету.

4.3. Примірник РПНД після затвердження зберігається на кафедрі, яка її розробила.

4.4. Електронну версію робочої програми навчальної дисципліни разом з інформацією для репозитарію (складеною мовою видання) викладач передає до методичного відділу.

Електронна версія має складатися лише із одного файлу у форматі PDF, перша та друга сторінки якої мають бути відскановані з підписами та печаткою, та мати назву у форматі *Назва дисципліни_перше прізвище розробника.pdf*.

4.5. Фахівець методичного відділу передає електронну версію РПНД разом з інформацією для репозитарію Університету співробітникам відділу інформаційних технологій бібліотеки для подальшого розміщення в репозитарії.

Факт передачі до бібліотеки електронної версії РПНД фіксується у відповідному журналі методичного відділу.

5. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

5.1. Положення ухвалюється рішенням вченої ради Університету та вводиться в дію наказом ректора Університету.

5.2. Усі зміни та доповнення до цього Положення розглядаються та ухвалюються на засіданні вченої ради Університету та вводяться в дію наказом ректора.

Керівник методичного відділу

Ірина МАЛЕЦЬ

ПОГОДЖЕНО:

Заступник керівника
(проректор з науково-
педагогічної роботи)

Микола АФАНАСЬЄВ

Юрисконсулт 1-ї кат.

Яніна ЧУПРИНА

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

Микола АФАНАСЬЄВ

Повна назва дисципліни

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

шифр та повна назва
шифр та повна назва
повна назва
повна назва

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

базова / вибіркова
без скорочень

Завідувач кафедри
повна назва кафедри

підпис

ІП

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри *повна назва кафедри*
Протокол № ... від р.

Розробник (и):
ПІБ, науковий ступінь, вчене звання.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Навести стислий виклад змісту навчальної дисципліни, її місце в освітній програмі, актуальність, роль та мета (кінцевий результат, отримуваний здобувачем внаслідок засвоєння ним навчального матеріалу).

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	
Семестр	
Кількість кредитів ECTS	
Форма підсумкового контролю	

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання

(Зміст компетентностей та результатів навчання за дисципліною повинен відповідати змісту освітньої програми ХНЕУ ім. С. Кузнеця та стандарту вищої освіти.)

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1.
Тема ...

Змістовий модуль 2.

Тема ...

Перелік практичних (семінарських) / лабораторних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

(Надати перелік методів навчання та викладання, які сприяють досягненню очікуваних результатів навчання).

Порядок оцінювання результатів навчання

ХНЕУ ім. С. Кузнеця використовує накопичувальну (100-бальну) систему оцінювання.

(Розробник РПНД надає конкретні пояснення щодо мінімальної та максимальної кількості балів, які присвоюються здобувачам при засвоєнні дисципліни, окремо за поточну діяльність та за результатами підсумкового контролю).

Практичні (семінарські, лабораторні) заняття:

Самостійна робота:

Підсумковий контроль: якщо формою підсумкового контролю є іспит – обов'язково описати екзаменаційний білет та критерії його оцінювання.

Також необхідно зазначити, коли студента слід вважати атестованим, як під час поточного контролю, так і під час підсумкового (тах та тіп кількість балів).

Як розраховується підсумкова оцінка з дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці "Шкала оцінювання: національна та ЄКТС".

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 1.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція ...		
	Лабораторне заняття	Лабораторна робота №1 ...		
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання			
Тема 2.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція...		
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою ...		
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання			
Тема ...	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція...		
	Лабораторне заняття	Лабораторна робота №... ..		
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання			

Рекомендована література

(Не більш 20 джерел. За можливістю зазначати авторів ХНЕУ ім. С. Кузнеця та іношомовні джерела)

Основна

Додаткова

Інформаційні ресурси *(з обов'язковим посиланням на сайт ПНС).*